

A migrációhoz kapcsolódó, büntetőjogon kívüli szankciók lehetőségei¹

HAUTZINGER Zoltán²

A migrációhoz kapcsolódó jogellenes magatartások rendszerint a társadalomra kevésbé veszélyes cselekményekben (engedély nélküli határát lépés, úti okmány tekintetében megvalósuló közokirat-hamisítás, jogellenes belföldi tartózkodás stb.) nyilvánulnak meg. Erre tekintettel, ha e magatartások súlyosabb bűncselekményhez (embercsempészás, külföldi által elkövetett személy elleni vagy közveszélyt okozó cselekmények) nem kapcsolódnak, indokolt lehet szankcionálásuk más jogalkalmazási lehetőségének keresése. Megoldás lehet egyes tényállások büntetőjogon kívüli megfogalmazása vagy a bűncselekmények elbírálásának célszerűségi szempontok miatti más eljárásra terelése. E tanulmány az EU-tagállamok vonatkozó szabályozásából kiindulva a lehetőségek vázlatos áttekintésére tesz kísérletet.

Kulcsszavak: migráció, közigazgatási büntetőjog, szabálysértési jog, határzár

A migrációhoz kapcsolódó szankciókról általában

A migrációval összefüggő jogellenes cselekmények jogi eszközökkel történő kezelése a magyar jogrendszerben is különböző jogágakhoz kapcsolódó rendelkezések keretében lehetséges. A közvélemény és olykor a szakmapolitika számára általában a büntetőjogi szabályok tűnnek megfelelőnek, mindez ugyanakkor egyfelől a vándorlás jelenségének a kriminalizálását jelenti, másfelől indokolatlanul terheli a büntető hatósági jogalkalmazást és igazságszolgáltatást. Nem beszélve a migrációval kapcsolatban olykor feledésbe merülő büntetőjog *ultima ratio* jellegéről. Ez például az Alkotmánybíróság – Korinek szerint következetes³ – álláspontja értelmében kifejezésre juttatja, hogy a büntetőjog társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen, azaz a büntetés szerepe a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor más jogágak szankciói nem segítenek.⁴ Ennélfogva helyeselni lehet Amberg Er-

1 E tanulmány az MTA Bolyai János kutatási ösztöndíj támogatásával készült.

2 HAUTZINGER Zoltán dr., PhD, dékánhelyettes, tanszékvezető egyetemi docens, NKE Rendészettudományi Kar, Bevándorlási és Állampolgársági Tanszék
Zoltán HAUTZINGER dr., PhD, associate professor, vice-dean, Head of Department of Immigration and Nationality, National University of Public Service Faculty of Law Enforcement
Hautzinger.Zoltan@uni-nke.hu

3 Korinek (2010) 539.

4 30/1992. (V. 26.) AB határozat

zsébet konklúzióját, miszerint a csekély súlyú bűncselekmények körének hatékonyabb elbírálására egy, a jelenlegi szabálysértési és büntetőeljárás keretein kívüli, az opportunitás elvén nyugvó és alkuelemet tartalmazó innovatív rendszer kidolgozása célszerű, amely beteljesítené a büntetőjog végső védőháló jellegét.⁵

A migráció egyes jogellenes jelenségei – ide nem értve természetesen az embercsempészség vagy a közokirat-hamisítás bünszervezetben megvalósuló alakzatait – általában kevésbé jelentenek társadalomra kiemelten veszélyes cselekményeket, így szankcionálásuk más jogalkalmazási lehetőségének keresése különösen indokolt, ideértve akár az egyes tényállások büntetőjogon kívüli megfogalmazását, avagy a bűncselekmények elbírálásának célszerűségi szempontok miatti elterelését. Megoldásként kínálkozik a szabálysértési jog alkalmazásának lehetősége, de hatékonyságánál – így különösen a jogellenes beutazásból vagy tartózkodásból származó állapot mielőbbi megszüntetéséhez fűződő társadalmi érdek primátusánál – fogva elsődleges jogi instrumentumként az idegenrendészeti jog is számításba jöhet, amely az irreguláris tartózkodás megszüntetésére irányuló igazgatási természetű intézkedések mellett külön közigazgatási szankciót (bírságot) is rendel a jogellenes beutazással vagy a külföldi foglalkoztatásával összefüggésben.

Az irreguláris migráció szankcionálásának példái az Európai Unióban

A jogellenes beutazás és tartózkodás, továbbá az ehhez kapcsolódó egyéb cselekmények büntetni rendelése tekintetében az Európai Unión belül különböző megoldási módok léteznek. Egy közelmúltban készült uniós tanulmány⁶ egyenként is számba vette a tagállamokat, hogy azok milyen jogszabályokat alkottak az irreguláris migrációval összefüggésben. Ezek elsősorban az engedély nélküli beutazáshoz, tartózkodáshoz, illetve annak elősegítéséhez (magyar fogalmak szerint főleg embercsempészséghez vagy jogellenes tartózkodás elősegítéséhez) kapcsolódhatnak. A vázolt jogellenes cselekmények – ide nem értve a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatásához kapcsolódó ún. szankciós irányelv⁷ implementálásából eredő büntetőjogi rendelkezések megalkotását – egy részének nincsen büntetőjogi szankciója, egyes országokban a büntető törvények között szabályozzák, míg arra is van példa, hogy a tényállásokat ugyan nem büntető törvénykönyvben találjuk, de azok lényegében büntetőjogi természettel bírnak.

Ausztriában az egyes tényállások – mint a jogellenes belépés vagy a jogellenes tartózkodás – az idegenrendészeti törvényben található, és pénzbírsággal vagy legfeljebb kétételes elzárással büntethetők.

Belgiumban szintén a bevándorlási törvény szankcionálja az irreguláris migrációt vagy annak elősegítését, bár a szabadságelvonással járó tételek – bizonyos esetekben legfeljebb egy évig terjedő elzárás – már-már büntetőjogi kereteket jelentenek.

5 Amberg (2014) 125.

6 *Criminalisation of migrants in an irregular situation and of persons engaging with them.*

7 Az Európai Parlament és a Tanács az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló 2011/36/EU irányelve.

Bulgáriában közigazgatási típusú büntetést csak a jogellenes tartózkodás von maga után, míg az illegális határátlépés, illetve a beutazás és/vagy tartózkodás segítségét már a büntető törvény szankcionálja.

Cipruson minden jogsértő magatartást a külföldiekről és a bevándorlásról szóló törvényben szabályoznak. Ebben a jogellenes beutazás és a jogellenes tartózkodás, illetve annak segítése lényegében büntetőjogi következményekkel (előbbi esetében legfeljebb másfél, míg utóbbi tekintetében nyolcévi szabadságvesztéssel is) járhat.

Csehországban szabadságvesztéssel járó tényállásokat csak a büntető törvénykönyvben, a jogellenes beutazás és a tartózkodás segítségét illetően találunk. Az engedély nélküli belépés vagy tartózkodás miatt a külföldi legfeljebb pénzbírsággal sújtható.

Dániában is az idegenrendészeti törvényben szabályozzák a jogellenes beutazással vagy tartózkodással összefüggő magatartásokat. E körben a jogellenesen tartózkodók számára elhelyezés biztosítása büntetőjogi kereteket (legfeljebb két évig terjedő szabadságelvonás) sejtet.

Az Egyesült Királyságban az egyes cselekmények jogi alapját a bevándorlási törvény határozza meg. Ennek ellenére az egyes cselekményekhez szabadságelvonás is társulhat, a jogellenes beutazás vagy tartózkodás segítségéhez egyes esetekben legfeljebb tizennégy évi szabadságvesztés.

Észtországban a jogellenes beutazást az államhatárról, míg a jogellenes tartózkodást a külföldiekről szóló törvényben szankcionálják. Ugyanitt rendelkeznek a jogellenes státusszal rendelkező személyek szállásolásáról. Mindegyik tényállás pénzbírsággal szankcionálandó, vagy a külföldiek esetében idegenrendészeti őrizet elrendelésére nyújthat jogalapot. Büntető különös törvényi tényállásként egyedül a beutazás segítése szerepel a jogrendszerben, de annak szankcionálása sem túl szigorú, legfeljebb egyéves szabadságvesztéssel járhat.

Finnországban a számba vett, külföldiekhez kapcsolódó jogellenes cselekmények közül egyedül a jogellenes tartózkodás jár igazgatási jellegű szankcióval. A többi magatartás büntetőjogi szabályozást kapott, igaz, nem túl szigorú szankciókkal (pénzbüntetéssel vagy legfeljebb egy-két éves szabadságvesztéssel).

Franciaországban minden, az irreguláris migrációval összefüggő tevékenységet a külföldiek beutazásáról, tartózkodásáról és a menedékjogról szóló törvényben szabályoznak. Eszerint ugyanakkor a pénzbüntetés mellett a jogellenes beutazás egyévi, a beutazás és tartózkodás jogellenes segítése legfeljebb ötévi szabadságelvonással járó büntetéssel sújtható.

Görögországban a bevándorlási törvény ad választ arra a kérdésre, hogy milyen szankciókat von maga után a jogellenes beutazás, tartózkodás vagy ezek elősegítése. Ezek közül az engedély nélküli belépés elősegítése járhat hosszan tartó (legfeljebb tízévi) szabadságvesztéssel, míg a többi cselekmény pénzbírsággal vagy rövid idejű szabadságkorlátozó büntetéssel.

Hollandia a külföldiekről és a büntető törvénykönyvről szóló törvényekben rendelkezik az engedély nélküli beutazásról, tartózkodásról, illetve azok támogatásáról. Ezek közül a jogellenes beutazás jár büntetőjogon kívüli szankciókkal, míg a jogellenes

tartózkodás abban az esetben kerül ki a büntető törvénykönyv hatálya alól, ha nem kapcsolódik kiutasításhoz, az országban tartózkodást tiltó rendelkezés hatálya alá tartozáshoz.

Horvátországban a határellenőrzésről szóló törvényben találjuk a jogellenes határátlépés miatti szankciókat (legfeljebb harmincnapos elzárás vagy pénzbírság), míg az idegenrendészeti törvény rendeli büntetni az irreguláris tartózkodást vagy a jogellenes belépés, tartózkodás elősegítését. E cselekményekre a törvény legfeljebb hatvannapos elzárást vagy pénzbírságot szab ki.

Írországban a bevándorlási szabályokban a jogellenes beutazás és tartózkodás inkább büntetőjogon kívüli, míg az illegális migrációról és emberkereskedelemtől szóló törvény büntetőjogi természetű szankciókkal sújtja a jogellenes belépés vagy tartózkodás elősegítését.

Lengyelországban a tiltott határátlépés szabálysértési tényállás, a jogellenes tartózkodás idegenrendészeti, míg az elősegítése már büntetőjogi cselekményeknek minősül. Az embercsempészség nyolcévi, a jogellenes tartózkodás elősegítése ötévi szabadságvesztéssel is járhat.

Lettországban a jogellenes beutazás, tartózkodás, illetve ez utóbbi segítése a szabálysértési törvényben, míg a tiltott határátlépés segítése a büntetőtörvényben fogalmazódik meg.

Litvániában – hasonlóan a lett példához – a migrációhoz kapcsolható jogellenes magatartások a szabálysértési és a büntető jogszabályok között oszlanak meg.

Luxembourgonban a jogellenes beutazás és tartózkodás a bevándorlási törvényben, az ilyen cselekmények támogatása pedig a büntető törvénykönyvben szerepel. Ugyanakkor mindegyik esetében értelmezhető a személyi szabadság korlátozása. Előbbiek esetében nyolc naptól egy évig, míg utóbbiak tekintetében háromtól öt évig terjedő szabadságvesztésről beszélhetünk.

Máltában a jogellenes beutazás és tartózkodás nem jár szabálysértési vagy büntető szankcióval, csak idegenrendészeti (kiutasítási) eljárással. Az irreguláris migráció támogatását is a bevándorlási törvényben találjuk, de már kapcsolható hozzá pénzbüntetés vagy legfeljebb kétévi szabadságvesztés.

Németországban az ún. rezidens törvényben találunk rendelkezéseket az irreguláris migrációval összefüggésben. Ennek alapján a külföldi által megvalósítható valamely cselekmény pénzbírsággal és legfeljebb egyévi, míg a jogellenes beutazás és tartózkodás segítése legfeljebb ötévi szabadságelvonással büntethető.

Olaszországban a bevándorlási jogszabályok között kell keresni az összes irreguláris migrációhoz köthető jogsértő magatartást. Ezek közül a jogellenes beutazás és tartózkodás igazgatási természetű, míg ezek segítése büntetőjogi következményekkel jár.

Portugália Máltához hasonló szabályozást adott közre, miszerint csak a tiltott beutazás és tartózkodás segítése jár (ez esetben egytől öt évig terjedő) szabadságelvonással.

Romániában csak a jogellenes tartózkodás és annak elősegítése jár pénzbeli szankciókkal, míg a tiltott beutazás és annak segítése szabadságvesztéssel. Ezek jogi alapját

kormányrendelet határozza meg, amely egyfelől az államhatárról, másfelől az idegenrendészeti eljárásról szól.

Szlovákiában a jogellenes beutazás vagy tartózkodás csak pénzbeli büntetést von maga után a külföldiek tartózkodásáról szóló törvény szerint, míg ezek elősegítése már büntetőjogi különös törvényi tényállás, amelyhez öt- és nyolcévi szabadságvesztés társulhat.

Szlovéniában a külföldiekről szóló törvény értelmében minden, az irreguláris migrációhoz kapcsolódó cselekmény szabálysértésnek minősül, és nem jár szabadságot korlátozó szankcióval.

Spanyolország bűncselekményként kizárólag a jogellenes beutazás segítését tekinti, míg a többi irreguláris migrációhoz kapcsolódó magatartás a bevándorlási törvény szerint legfeljebb pénzbüntetéssel járhat. Ez alól egyedül a jogellenes beutazás számít kivételnek, amelyhez nem kapcsolódik szankció, csak visszaküldési (idegenrendészeti) eljárás.

Svédországban az idegenjogi törvényben találjuk az irreguláris migrációt érintő magatartásokat. Ezek közül a jogellenes beutazás vagy tartózkodás jár pénzbüntetéssel (igaz, ennek jogi kereteit a büntető törvénykönyv adja), míg ezek segítése legfeljebb kétévi szabadságvesztéssel szankcionálható.

A migrációval vagy a külföldiekkel összefüggő szabálysértési jogi rendelkezések magyarországi példái

A migrációhoz és a külföldiekhez kapcsolódóan a hazai szabálysértési jog meglehetősen egyértelmű normákat rendel. Ezek megtalálhatók egyfelől a szabálysértési jog általános részében, másfelől az emberi méltóság, a személyi szabadság és a közrend elleni szabálysértések körében⁸ szereplő tényállások között. Előbbi esetében kifejezetten a külföldiség dominál. E körben meg kell említeni az adminisztratív szabályokat, amelyek a külföldi alanyra vonatkozó sajátos nyilvántartási kötelezettségekre vonatkoznak,⁹ illetve azon elveket, amelyek nagyrészt a nem magyar állampolgárokkal összefüggésben értelmezhetők. Utóbbira példa a nyelvhasználat joga,¹⁰ ezzel összefüggésben a tolmács igénybevételének lehetősége,¹¹ vagy a szabálysértési őrizet során a hatósági tájékoztatási kötelezettségek teljesítése.¹²

A szabálysértések tekintetében konkrét tényállásokról beszélhetünk. Ilyen például a tiltott határátlépés vagy az úti okmánnyal kapcsolatos szabálysértés,¹³ amelyek két külön bekezdésben, két különböző elkövetési magatartást rendelnek szankcionálni. Az előbbi esetben Magyarország államhatárának engedély nélkül vagy meg nem en-

8 A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény XXIV. fejezete.

9 Például a személyazonosító adatok nyilvántartásának tartalma a külföldiek esetében kiegészül a tartózkodásra jogosító igazolvány vagy útlevel számával. Lásd: Sztv. 151. § (2) bek. af) pont.

10 Sztv. 36. §

11 Sztv. 67. § (1) bek.

12 Sztv. 73. § (11) bek.

13 Sztv. 158. §

gedett módon történő átlépése vagy ennek megkísérlése a büntetendő cselekmény, míg az utóbbi esetben az úti okmánnyal kapcsolatos jogi rendelkezések megszegése áll a fókuszban. Ezzel a jogalkotó azt juttatja kifejezésre, hogy az államhatár átlépése, illetve külföldiként a tartózkodás kétségtelenül a mozgásszabadság része, azonban bizonyos feltételekhez kötött (érvényes úti okmány megléte, egyes viszonylatokban a határátkelőhelyen határellenőrzés keretében történő átlépés), amelyek figyelmen kívül hagyása szankciót von maga után. Más kérdés azonban, hogy a tiltott határátlépés szabálysértési eszközökkel legfeljebb a honos állampolgárokkal szemben érvényesíthető, mivel a harmadik országbeli – így a szabad mozgás és tartózkodás jogával nem rendelkező – állampolgárok tekintetében hatékonyabb eljárási rend a fentebb már említett idegenrendészeti eljárás, feltéve, hogy nincs helye menedékjogi eljárásnak. Ez utóbbi esetben ráadásul a menedékjogi eljárás lefolytatásáig, figyelemmel az ENSZ menekültügyi egyezményének korlátozó rendelkezésére, nemzetközi kötelezettségként relatív eljárási tilalommal is számolni kell.¹⁴ Apró szépséghiba, hogy – bár, Magyarország 1989 óta részese a genfi egyezménynek – a vonatkozó rendelkezés törvényi átültetése nem történt meg a hazai szabálysértési jogba.

A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés¹⁵ szintén olyan tényállás, amely az irreguláris migráció erősödését hivatott visszaszorítani. Eszerint az követi el ezt a szabálysértést, aki a külföldiek bejelentésére, jelentkezésére vagy az ország területén tartózkodására vonatkozó szabályokat szegi meg. Ugyanez a szabálysértés mind a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek, mind a harmadik országbeli állampolgárok esetében elkövethető, az irreguláris migráció kizárólag azokat a harmadik országbeli állampolgárokat érintheti, akik ugyan engedéllyel (legálisan) érkeztek Magyarország területére, de a tartózkodásra vonatkozó szabályok terén valósult meg mulasztás vagy általuk, vagy más (oktatási intézmény, szállásadó) által. A szabálysértési tényállás hatékonysága – az előbbi tényállástól ellentétesen – különösen azoknál az intézményeknél mérhető, akik a külföldiekre vonatkozó igazgatási kötelezettséget nem teljesítik. Csak elméletben van realitása annak, hogy ilyen szabálysértést EGT-állampolgár kövessen el, mivel esetében a tartózkodási idő hitelesen nem állapítható meg, míg harmadik országbeli állampolgárok vonatkozásában a szabálysértés megállapítása a jogszerűen tartózkodó külföldinél nyerhet értelmet, míg az engedély nélküli bent tartózkodó személyek által keletkeztetett jogellenes állapot feloldására az idegenrendészeti jog adhat megoldást.

A fenti két tényállás mellett a szabálysértési jog más tényállásai is kapcsolódhatnak migrációs jellemzőhöz, így különösen a határrendészeti szabálysértés, annak is az a pontja, amely az államhatár rendjével és őrzésével vagy a határforgalom ellenőrzésével összefüggő tiltó vagy korlátozó rendelkezések megszegését rendeli büntetni. E magatartások közül különösen a határforgalom ellenőrzésével kapcsolatos normaszegések

14 Az Egyezmény 31. cikk (1) bek. szerint az országba való jogellenes belépés vagy tartózkodás miatt nem sújtható büntetéssel az a menekült, aki közvetlenül olyan területről érkezik, ahol élete, szabadsága közvetlenül veszélyeztetve volt, és engedély nélkül lépett be az ország területére, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkezik a hatóságoknál, és kellőképpen megindokolja jogellenes belépését és jelenlétét.

15 Sztv. 208. §

említhetők, mint például az, ha valaki megpróbálja az ellenőrzés alól kivonni magát, nem engedelmeskedik az ellenőrzéssel kapcsolatos felszólításnak, nem tartja meg a határátkelőhely rendjét, vagy nem követi az előírt magatartási szabályt a beléptetés megtagadása, illetve visszairányítás esetén.¹⁶

A migráció közigazgatási jogi szankcionálása

A szabálysértési jog mellett az irreguláris migrációval összefüggő jelenségekre más, nem büntetőjogi szankciók is alkalmazhatók. A közigazgatás a kezdetektől fogva rendelkezik olyan szankciós eszközökkel, amelyek – a jogérvényesítés hatékonyabb és gyorsabb szolgálata érdekében – a büntető joghátrányokig terjednek.¹⁷ Ez a közigazgatás közhatalmi jegyeiből levezethető, közérdek-érvényesítő funkciójából eredő jellemzője.¹⁸ Jó példaként említhető témánk szempontjából a hazai idegenrendészeti jogban a fuvarozók, valamint a munkáltatók számára, az ún. felelősségi szabályok keretében előírt közigazgatási bírság lehetősége. Előbbi esetében a harmadik országbeli állampolgárt légi vagy vízi úton, illetve menetrend szerint közlekedő járáttal közúton Magyarország területére, illetve területén át más célállamba szállító fuvarozónak a szállítást megelőzően meg kell bizonyosodnia arról, hogy a harmadik országbeli állampolgár rendelkezik-e a beutazáshoz vagy átutazáshoz érvényes úti okmánnyal, illetve kilencven napot meg nem haladó, tervezett tartózkodásra jogosító vízummal.¹⁹ Ha e kötelezettségét a fuvarozó nem teljesíti, akkor – külön jogszabályban²⁰ meghatározott – közrendvédelmi bírsággal kell sújtani.²¹ A munkáltató is köteles legkésőbb a harmadik országbeli állampolgár munkába lépésének napján meggyőződni arról, hogy a harmadik országbeli állampolgár érvényes tartózkodási engedéllyel vagy más, tartózkodásra jogosító engedéllyel, valamint az e törvény alapján keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel rendelkezik-e. Emellett a munkáltatót egyéb adminisztratív kötelezettségek (pl. az engedély másolatának megőrzése, foglalkoztatás bejelentése) terhelik. Az ilyen kötelezettségeket elmulasztó munkáltatót az idegenrendészeti hatóság a foglalkoztatott harmadik országbeli állampolgárok számával arányos mértékű közrendvédelmi bírsággal sújtja. Ehhez kapcsolódóan a fővállalkozó és valamennyi közbenső alvállalkozó az alvállalkozó munkáltatóval egyetemlegesen felel a közrendvédelmi bírság megfizetéséért akkor, ha tudott vagy kellő gondosság mellett tudhatott volna arról, hogy az alvállalkozó munkáltató harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat az e törvény szerinti tartózkodásra jogosító engedély nélkül.²²

A 2015-ben Magyarországot érintő fokozottabb migrációs helyzet olyan jogszabályi rendelkezésekben is megnyilvánult, amelyek célja elsősorban nem a külföldiekkel

16 Cserép et al. (2013) 366–367.

17 Kiss (2015) 90.

18 Balla (2014) 25.

19 A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harmtv.) 69. § (1) bek.

20 Vö.: a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) VI/A. fejezet

21 Harmtv. 69. § (4) bek.

22 Harmtv. 71. § (1)–(7) bek.

szembeni hatósági fellépés büntető- vagy szabálysértési jogi támogatása volt, hanem az államhatárt jogellenesen átlépő személyekkel összefüggő hatósági tevékenység (menedékjogi eljárás) lefolytatásának fizikai feltételeit biztosító helyszínre terelő ún. ideiglenes biztonsági határzár védelmét szolgálták.²³ E rendelkezések célja közigazgatási szankciókkal szavatolni egyrészt az ideiglenes biztonsági határzár területének védelmét, másrészt az ideiglenes biztonsági határzár építésének zavartalanságát. Ennek megfelelően tényállásban rögzítették, hogy az ideiglenes biztonsági határzár területének védelme érdekében közigazgatási bírság megfizetésére kötelezhető, aki az ideiglenes biztonsági határzár területére, az ideiglenes biztonsági határzár építési vagy karbantartási munkálatai során illetéktelenül belép, aki az ott folyó építési, telepítési munkálatok akadályozása céljából bármilyen tevékenységet végez, illetve aki az ideiglenes biztonsági határzár területére, az ideiglenes biztonsági határzár építési vagy karbantartási munkálatai során pilóta nélküli repülőeszközt vagy más távirányítású eszközt bejuttat.²⁴ Szintén közigazgatási bírság megfizetésére kötelezhető, aki az ideiglenes biztonsági határzár építési vagy karbantartási munkálatai során, az ideiglenes biztonsági határzár területén szolgálatot teljesítő hivatalos személyek vagy az ott munkát végző személyek, illetve az e területre tartó hatósági vagy szállító járművek bejutását, valamint az onnan való kijutását akadályozza.²⁵

Mindkét fenti tényállás a migráció ellenőrzése érdekében, az államhatár rendjének védelme céljából épített, telepített, állami tulajdonban álló létesítmény kialakítását és fenntartását óvja, de a határzár tiltott átlépése, megrongálása vagy az építési munka akadályozása már meghaladja a közigazgatási bírságolás kereteit, és büntetőjogi rendelkezésekben ölt testet.²⁶ E deliktumok célja ugyanakkor már közvetlenül kapcsolódik a migrációval érintett külföldi személyekhez, tekintettel arra, hogy e bűncselekmények nem magyar állampolgárságú elkövetői esetében a magyar büntetőtörvény szerint a kiutasításbüntetés alkalmazása nem mellőzhető.²⁷ E bűncselekményi különös törvényi tényállások tekintetében pedig jelen tanulmány keretében ismételtelen felmerül a kérdés, miszerint feltétlenül büntetőjogi szankcióra és az annak kiszabásához vezető eljárásra van-e szükség, hogy a jogellenesen belépő vagy itt tartózkodó személyt az országról (és az Európai Unió) területéről eltávolítsák?

Összegzés

Az ellenőrizetlen keretek között végbemenő migrációval összefüggő hatósági jogalkalmazásra az egyes európai példák változatos képet adnak. Vannak országok, amelyek büntetőjogi eszközöket alkalmaznak, de találunk olyan tagállamokat is, amelyek mel-

23 A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár építésén dolgozók védelméről, továbbá az államhatárról szóló törvény szerinti közérdekű használati joggal összefüggő kártalanításról szóló 211/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról szóló 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet

24 Az ideiglenes biztonsági határzár területének védelme. Vö.: 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet 2. § (1)–(3) bek.

25 Az ideiglenes biztonsági határzár építésének akadályozása. Vö.: 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet 3. § (1)–(2) bek.

26 Vö.: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 352/A § (Határzár tiltott átlépése), 352/B § (Határzár megrongálása), 352/C § (Határzárrel kapcsolatos építési munka akadályozása)

27 Btk. 60. § (2) bek.

lőzik az irreguláris migrációval kapcsolatos jogsértések kriminalizálását. Mindez – a migráció kezelésével tapasztaltakkal összhangban – nem mutat egységes képet, és a harmadik országbeli állampolgárok jogellenes foglalkoztatásával összefüggő uniós kötelezettségeken kívül nem lehet azt állítani, hogy egységes szabályai lennének az irreguláris migráció szankcionálásának.

Magyarországon a nem jogszerűen tartózkodó külföldiek szervezetszerű segítése, illetve a jogellenes határátlépéshez vagy tartózkodáshoz szorosan kötődő közokirat-hamisításon túlmenően az illegális tartózkodás vagy foglalkoztatás mellett a határázár-hoz fűződő tiltott magatartásformák találhatók meg a büntető törvénykönyvben. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az irreguláris migráció szankcionálása kizárólag büntetőnormákkal valósul meg. Nem is lehet kívánatos, hogy minden, a migráció legális megvalósulásához szükséges szabály megszegéséhez büntetőjogi mozzanat párosuljon. Rendelkezésre állhatnak szabálysértési, közigazgatási, ezen belül idegenrendészeti megoldási lehetőségek, amelyek révén az irreguláris migráció nemkívánatos jelenségei hatékonyan szankcionálhatók. Mindezek előtérbe helyezése pedig indokolt kívánalom lehet, hiszen ezek célja a hazai büntető igazságszolgáltatási rendszer kikerülésével olyan hatósági jogalkalmazási eljárások és joghátrányok működtetése, amelyek elmaradhatatlanságának garantálása révén elérhető az irreguláris migráció és kísérőjelenségeinek visszaszorítása.

IRODALOMJEGYZÉK

- Amberg Erzsébet (2014): Büntetőjogi változások – rendészeti reakciók. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV.* Pécs. 125.
- Balla Zoltán (2014): A rendészet fogalma és rendszere, a nemzetbiztonsági igazgatás. In Korinek László (szerk.): *Értekezések a rendészetről.* Budapest, NKE.
- Criminalisation of migrants in an irregular situation and of persons engaging with them.* (2014) Bécs, European Union Agency for Fundamental Rights.
- Cserép Attila – Fábán Adrián – Rózsás Eszter (2013): *Kommentár a szabálysértési törvényhez.* Budapest, Wolters Kluwer.
- Kis Norbert (2015): „Metszéspontok” – rendészettudomány, bűnügyi tudományok, közigazgatás-tudomány és transzdiszciplinaritás. In: *Magyar Rendészet*, 15. évf. 4. sz. 85–93.
- Korinek László (2010): *Kriminológia I.* Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.

SUMMARY

The Possibilities of Sanctions Outside the Field of Criminal Law in Connection with Migration

HAUTZINGER Zoltán

The illegal behaviours attached to migration (border crossing without permission, falsifying public travel documents, illegal dwelling within the country) are realised in acts that pose little danger to society. With regard to this, if such acts are not connected to more serious crimes (human trafficking, crimes against person or crimes causing public danger that are committed by foreigners) then it can be justified to punish these acts outside the field of criminal law. One solution can be to introduce the statement of facts to another area of the law, thus to deter the adjudication of the criminal behaviours to other type of procedure for expediency. This article attempts to outline such possibilities based on the legislation of the member states of the European Union.

Keywords: *migration, law on infractions, border crossing, administrative criminal law*